

*Анатолій Денисенко,
Василь Туркевич*

ГЕННАДІЙ УДОВЕНКО – ЛЮДИНА ПЛАНЕТИ

Геннадій Йосипович Удовенко — український дипломат і політик. Народився 22 червня 1931 у Кривому Розі. Закінчив факультет міжнародних відносин Київського університету (1954). 1952–1955 роках — працював у Міністерстві промислових і будівельних матеріалів УРСР, головою колгоспу на Київщині. Навчався в аспірантурі Інституту економіки і організації сільського господарства. 1959–1964 роках — 1-ий секретар, радник МЗС України, 1965–1971-ий — співробітник се-

кретаріату Відділення ООН у Женеві, 1971–1977 рр. — начальник відділу кадрів, начальник Відділу міжнародних економічних організацій МЗС України, 1977–1980-ий — на відповідальній посаді директора Управління конференцій і синхронного перекладу секретаріату ООН (Нью-Йорк), 1980–1985 рр. — заступник міністра закордонних справ України, 1985–1992 роках — Постійний представник України при ООН (Нью-Йорк), 1992–1994 — Надзвичайний і Повноважний Посол України в Польщі, 1994–1998 рр. — міністр закордонних справ, водночас (вересень 1997 — вересень 1998-го — Голова 52 сесії Генасамблеї Організації Об'єднаних Націй. З березня 1998 року — народний депутат України III, IV, V скликань від НРУ та

блоку «Наша Україна», голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин. Голова НРУ (1999–2003). З 1998 року — член Ради президентів Генасамблеї ООН.

Почесна відзнака Президента України (1995), орден князя Ярослава Мудрого III, IV, V ступенів, орден «За заслуги» II ступеня (2011), численні нагороди зарубіжних держав.

Коли знайомишся з офіційною біографією Геннадія Йосиповича Удовенка, знаковою постаттю в українській дипломатії та політикумі останнього п'ятдесятиліття, дивуєшся як динамічно й водночас багатогранно складалася його професійна та громадська кар'єра, яким неординарним, насиченим було життя. Разом з тим, спіймавши себе на думці, що хронологічні дані не розкривають сутності цієї непересічної особистості. Що за кожним щаблем послужного списку людини, якій випало жити не тільки в координатах двох тисячоліть і двох століть, але й в двох різночудних відмінних політичних системах, де він повсякчас відчував себе потрібним, затребуваним, посідав не тільки помітні, але й чільні посади? Щасливий збіг обставин? Звичайне життєве везіння? Уміння скористатися ситуацією? Звичайно, що ні. Це — поєднання досвіду і неймовірної працездатності.

Все це властиво його біографії. Але є ще й дещо значно більше, навіть незбагненне для тих, хто не знає його особисто. Дивовижна як на наш час, наші політичні, моральні реалії риса: відповідальність перед собою, власним сумлінням і тією справою, за яку брався. Відповідальність перед рідним народом. Проте це тільки каркас його унікальної біографії, сповненої тисячами подій, справ, зустрічей, прийняття ординарних і неординарних рішень, які мали вплив на життя багатьох країн, а поінде навіть всієї планети. Він був причетний до народження нових країн, припинення десятилітніх міжусобиць, воєн, ухвалення рішень, які рятували мільйони людей від голоду, ініціювали боротьбу зі смертельними хворобами, знищення смертоносної зброї.

Геннадію Удовенку долею випало зайняти особливе місце в новітній світовій дипломатії останніх п'яти десятиліть. Але особлива заслуга перед світовою спільнотою полягає у тому, що саме йому в останньому десятилітті XX століття вдалося вивести на

світові обшири в досить прискореному темпі дипломатичну систему України — суверенної і незалежної держави. Досягнути того, на що інші країни витрачали десятки, а часом сотні років, задля чого працювали цілі покоління державних чиновників та кадрових дипломатів.

І не тільки тому, що жодному іншому українському дипломату не вдалося сягнути таких високих посад в Організації Об'єднаних Націй, починаючи з дня її створення у 1945 році, як Геннадію Удовенку, а насамперед тому, що з першого дня своєї дипломатичної діяльності він відчував себе українцем, а Україну — державою, нехай і в статусі колоніальної провінції, але державою, з твердою вірою у її майбутнє.

Успішно здійснював дипломатичну службу у двох політично-державних системах — і Радянської України, і незалежної Української держави, яка виникла на політичній карті світу в 1991 році. Системах — разюче несхожих, багато в чому взаємопротилежних, хоч, здавалося б, дипломатія має досить усталені та традиційні форми свого буття, тому не варто було б чекати від неї різких змін. Адже вони відбулися, позначившись на його житті й кар'єрі. Порівнюючи на власному досвіді ці дві дипломатичні системи, він міг одверто і беззастережно сказати, що з проголошенням незалежності України було створено якісно нову державну багатofункціональну систему міжнародних стосунків, починаючи з Міністерства закордонних справ суверенної держави і завершуючи понад сотнею дипломатичних представництв на всіх континентах, представництвами практично у всіх міжнародних організаціях. Але сутність дипломатії полягає, звісно, не тільки у формальній розбудові мережі посольств, ролі у впливових міжнародних організаціях та інституціях, участі на правах рівного у міждержавних переговорах, офіційних зарубіжних візитах очільників держави, а насамперед — у створенні та функціонуванні власної, спрямованої на захист національних інтересів дипломатичної служби, яка б завжди, всюди і за будь-яких умов відстоювала інтереси власної держави, зміцнювала перспективу її подальшого статусу актора світового співжиття, впливового гравця на шахівниці міжнародного життя, давала повсякчас усім зрозуміти,

що інші гравці мають справу з державою, яку треба поважати, з якою варто рахуватися.

Українська дипломатія має багате, досить наповнене минуле. Її витoki сягають ще часів Русь-України, легендарних княжих часів Віщого Олега, Ольги, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, Богдана Хмельницького, Івана Виговського, доби УНР. Це не тільки частка нашої славетної історії, але й велика школа спілкування з іншими народами, боротьби за визнання нашої держави як повноправного учасника міжнародного життя. Адаже нам випало проживати в центрі Європи, відіграючи важливу геополітичну роль як у минулому, так і тепер. Не випадково Київську Русь у XI–XIII ст., аж до татаро-монгольської навали, визнавали другою після Візантії державою-імперією. Хтось думає, що все те розтануло, мов туман, втрачене назавжди. Але воно залишалося не тільки в піснях і думках, але й в ментальності народу. А коли є незабуте, непоховане під повним забуттям велике минуле — можна сподіватися і на велике майбутнє. Тільки треба невтомно, наполегливо працювати, не зупинятися на досягнутому рубежі, невтомно йти до все нових горизонтів, не заколисуватися успіхами, як і не впадати у відчай, коли дорога до утвердження стає занадто крутою... Працювати так, як це робив Геннадій Йосипович Удовенко на всіх посадах, які він обіймав: були ті посади різні за вагомістю, впливовістю, статусом, але він ніколи не забував, що є сином свого народу, і з якою мрією живе на цій землі. Він вважає себе дуже щасливою людиною. Бо те, до чого йшов так багато років — стало реальністю як для нього, так для всього світу. Він живе у своїй, у власній державі — Україні.

Прекрасна людина, видатний український дипломат Геннадій Йосипович Удовенко, якому нещодавно виповнилося 80 років, зробив вагомий внесок у розвиток української незалежної, суверенної держави, за що ми, наступники, йому глибоко вдячні.

* * *

Розповідь про Геннадія Йосиповича Удовенка буде надрукована у серії Бібліотеки наукового щорічника «Україна дипломатична, випуск 2.